

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะม่วงพันธุ์ชายตึกของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา

Extension Guideline of Khai Tuek Mango Production of Farmer in Chachoengsao Province

ศุภมิตร ส่องแสงจันทร์ (Supamit Songsaengchan)¹เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (Chalernsak Toomhirun)²จินดา ขลิบทอง (Jinda Khlibtong)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทั่วไป สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ (2) สภาพการผลิต (3) การปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิต (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิต (5) การได้รับและความต้องการรูปแบบ และวิธีการส่งเสริม และ (6) แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะม่วงพันธุ์ชายตึกของเกษตรกร ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงพันธุ์ชายตึกในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 148 ราย เก็บข้อมูลทั้งหมด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 61.22 ปี จบชั้นประถมศึกษา เป็นสมาชิกกลุ่ม แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.96 คน (2) พื้นที่ปลูกเฉลี่ย 4.93 ไร่/ราย จำหน่ายผลผลิตผ่านพ่อค้าคนกลาง ต้นทุนเฉลี่ย 10,146.49 บาท/ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 841.42 กิโลกรัม/ไร่ รายได้เฉลี่ย 21,958.41 บาท/ไร่ (3) ปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และคู่มือการปฏิบัติสำหรับผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “มะม่วงชายตึกฉะเชิงเทรา” ในระดับมากที่สุด (4) ปัญหาด้านการผลิตและการตลาดในระดับน้อยที่สุด (5) เกษตรกรต้องการส่งเสริมโดยวิธีการบรรยาย ผ่านสื่อบุคคลประเภทราชการมากที่สุด (6) แนวทางการส่งเสริมการเกษตรให้มีการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรตามประเด็นความรู้ที่ต้องการในด้านการผลิต การตลาด และความรู้ด้านมาตรฐานการผลิต โดยบรรยายผ่านสื่อบุคคลประเภทราชการ คู่มือ แผ่นพับ และวิดีโอ

คำสำคัญ มะม่วงชายตึกฉะเชิงเทรา การส่งเสริม มาตรฐานการผลิต

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร) แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช supamit.aoom19@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช artoom@hotmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช arkjin@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study (1)personal-basic condition, social and economic condition of farmers; (2)Khai Tuek Mango status; (3)practice of farmers adhering to production standard (4) problem and recommendation (5) knowledge gets and needs channel and method for extension and (6) extension guideline of Khai Tuek mango production of farmers. The samples for study were 148 Khai Tuek mango producers in Chachoengsao province with collected all population non-sampling and analyzed with frequency, distribution, percentage, minimum value maximum value, average, standard deviation and analezed content. The results of research were revealed that (1)most of the farmers were male with an average age of 61.22 years and graduated from primary school with group member the labor from the household in everage of 2.32 people. (2) The average of production area 4.93 Rai/person sell mango to middleman the average expense of 10,146.49 bath/Rai. The average yield of mango was 841.42 kg/Rai. The average income of mango production was 21,958.41 bath/Rai (3)Farmers had practiced adhering to Good agricultural Plactice and Khai Teuk produce guildeline for geographical indication practice in most (4) Producing and marketing problem of farmer are least. (5) Farmers's requirement highly knowledge promoting from personal meeting. (6) Extension Guideline knowledge promoting to farmer in knowledge of need production business and production standard by personal meeting for desclibe guidebooks brochures and video

Keywords: Khai Tuek Chachoengsao Mango, Extension, Production standard

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

บทนำ

มะม่วงเป็นไม้ผลที่มีความสำคัญของประเทศไทย มีพื้นที่ปลูกทั้งสิ้น 771,140 ไร่ ใน 70 จังหวัด ผลผลิตรวมกว่า 620,422 ตัน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2560) ประเทศไทยมีปริมาณการส่งออกผลผลิตมะม่วงเป็นอันดับ 3 ของโลก รองจากอินเดีย และเม็กซิโก (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุโขทัย, 2561) สร้างรายได้ให้กับประเทศกว่า 59 ล้านเหรียญสหรัฐ (กรุงเทพมหานคร, 2563) โดยตลาดที่ส่งออกมะม่วงที่สำคัญของประเทศไทย ได้แก่ เกาหลีใต้ เวียดนาม และญี่ปุ่น การที่มะม่วงได้รับความนิยมในการเพาะปลูกในประเทศไทย เนื่องจากมีสภาพภูมิอากาศเหมาะสม ปลูกง่าย เจริญเติบโตได้ดี มีคุณค่าทางโภชนาการทั้งวิตามินและแร่ธาตุที่สำคัญต่าง ๆ (ธนาชาติ บุญมี, 2561) จังหวัดฉะเชิงเทรามีพื้นที่ปลูกมะม่วง 27,919 ไร่ จัดอยู่ในลำดับที่ 7 ของประเทศรองจากพิษณุโลก เชียงใหม่ ประจวบคีรีขันธ์ สุพรรณบุรี เพชรบูรณ์ และนครราชสีมา (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2560)

จังหวัดฉะเชิงเทรา ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกพื้นที่มีทั้งพื้นที่ราบลุ่มและพื้นที่ดอน ตั้งอยู่ในบริเวณปากแม่น้ำมีแม่น้ำบางปะกงเป็นแม่น้ำสายหลัก ทำให้ได้รับอิทธิพลจากน้ำเค็ม ส่งผลให้ไม้ผลที่ปลูกบริเวณดังกล่าวมีรสชาติดี มะม่วงขายดีเป็นมะม่วงที่มีต้นกำเนิดจากจังหวัดฉะเชิงเทรา มีพื้นที่เพาะปลูก 626 ไร่ ในอำเภอบางคล้า คลองเขื่อน ราชสาสน์ พนมสารคาม และแปลงยาว มีรสชาติหวาน มัน ปนเปรี้ยว รับประทานดิบกรอบ อร่อย รับประทานสุกรสชาติ หวานหอม ติดลูกง่าย ออกลูกตก เป็นที่ต้องการของตลาด และเป็นสินค้าขึ้นชื่อของจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งอยู่ระหว่างการขอจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (สำนักงานเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2563) จึงเป็นโอกาสในการเพิ่มมูลค่าของผลผลิต สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงของจังหวัดฉะเชิงเทรา

การผลิตมะม่วงขายดีของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา ยังขาดการรับรองมาตรฐาน และการรับรองพื้นที่แหล่งผลิต เนื่องจากเป็นมะม่วงที่มีรสชาติเป็นเอกลักษณ์ ราคาเป็นที่พึงพอใจของเกษตรกร ประกอบกับเริ่มเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ซึ่งหากไม่มีการพัฒนาคุณภาพของผลผลิตอาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นและโอกาสในการแข่งขันของเกษตรกร ดังนั้นควรมีการศึกษาแนวทางในการผลิตมะม่วงขายดีเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงขายดีมีการผลิตที่มีคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ศึกษา สภาพสังคม เศรษฐกิจ สภาพการผลิตมะม่วงขายดีของเกษตรกร การปฏิบัติตามมาตรฐานในการผลิต ปัญหา ข้อเสนอแนะ การได้รับการส่งเสริม ความต้องการในรูปแบบ และวิธีการส่งเสริมการผลิตมะม่วงขายดีของเกษตรกร เพื่อเข้าใจถึงการผลิตมะม่วงขายดีของเกษตรกร และปรับปรุงแนวทางในการส่งเสริมการผลิตมะม่วงขายดีที่เหมาะสมต่อเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทราต่อไป

วัตถุประสงค์

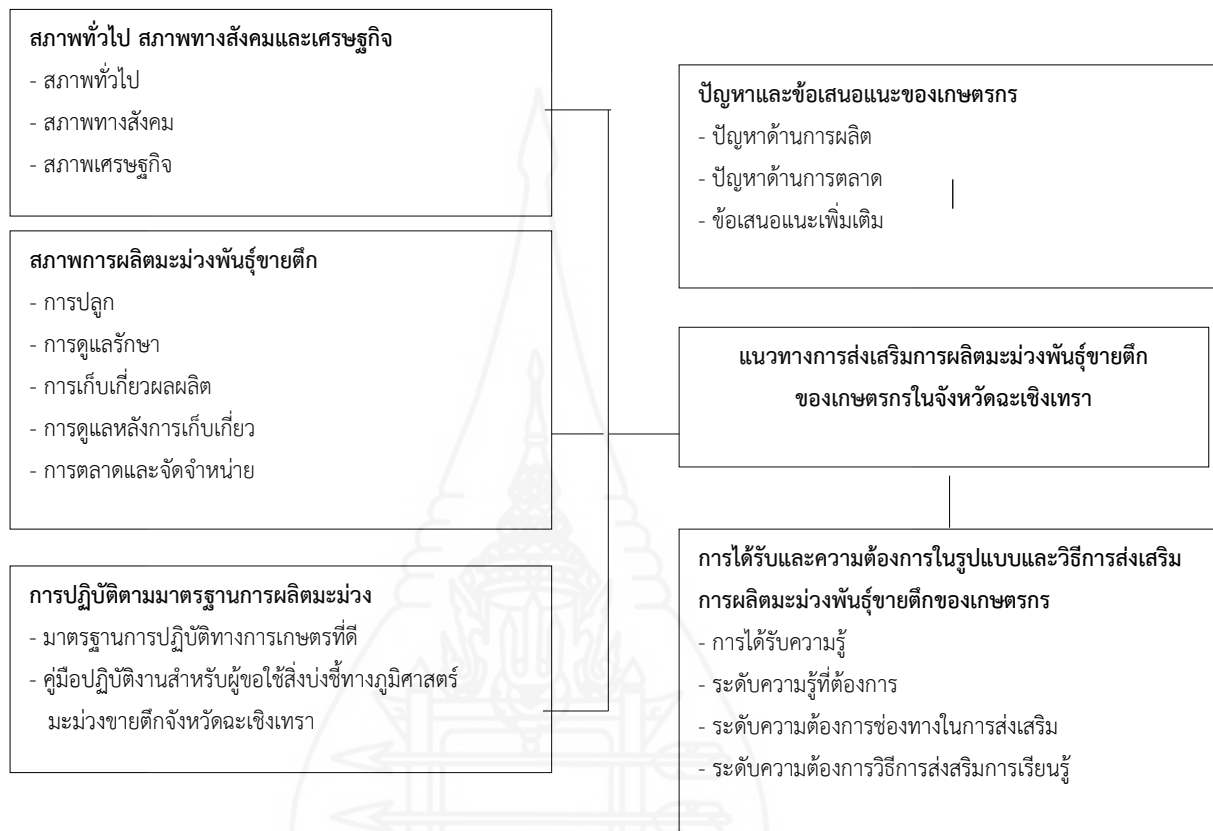
1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาสภาพการผลิตมะม่วงพันธุ์ขายดีของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิตมะม่วงของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตมะม่วงพันธุ์ขายดีของเกษตรกร
5. เพื่อศึกษาการได้รับและความต้องการในรูปแบบ และวิธีการส่งเสริมการผลิตมะม่วงพันธุ์ขายดีของเกษตรกร
6. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะม่วงพันธุ์ขายดี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงพันธุ์ชายตึกของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา สํารวจโดยสำนักงานเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา ตามโครงการพัฒนาการผลิตและการค้าผลไม้ภาคตะวันออก กิจกรรม พัฒนาสินค้าไม้ผลที่เหมาะสมกับพื้นที่สู่กระบวนการรองรับสินค้า GI และตรวจสอบย้อนกลับได้ ปี 2563 จำนวนประชากรทั้งหมด 148 ราย (สำนักงานเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2563) โดยเก็บข้อมูลทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 5 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สภาพทั่วไป สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร ตอนที่ 2 สภาพการผลิตมะม่วงชายตึกของเกษตรกร ตอนที่ 3 การปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิตมะม่วงชายตึกของเกษตรกร ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตมะม่วงชายตึกของเกษตรกร ตอนที่ 5 การได้รับและความต้องการรูปแบบและวิธีการส่งเสริมการผลิตมะม่วงชายตึกของเกษตรกร ทดสอบหาความเที่ยงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างโดยวิธีการสัมภาษณ์ประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรจำนวน 30 ราย แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha of coefficient) ผลการทดสอบ พบว่า แบบสัมภาษณ์ในตอนที่ 3 มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.746 ตอนที่ 4 มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.710 และตอนที่ 5 มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.887 ซึ่งเป็นค่าความเที่ยงที่อยู่ในระดับที่ยอมรับได้จึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

สัมภาษณ์จากประชากรทั้งหมด 148 คน นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไป สภาพทางสังคม เศรษฐกิจของเกษตรกร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 สภาพทั่วไปของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 62.2 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 61.22 ปี ร้อยละ 85.8 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 64.2 จบชั้นประถมศึกษา และมีประสบการณ์ในการผลิตมะม่วงเฉลี่ย 29.89 ปี

1.2 สภาพทางสังคมของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 79.7 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 72.3 เป็นสมาชิกกลุ่ม

1.3 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.12 คน จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.96 คน จำนวนการจ้างแรงงานเฉลี่ย 3.05 คน ขนาดพื้นที่ปลูกมะม่วงเฉลี่ย 25.21 ไร่ การถือครองพื้นที่ในการปลูกมะม่วงของตนเอง 20.13 ไร่ ประเมินเอกสารสิทธิ์ถือครอง ร้อยละ 90.5 เป็นโฉนด ร้อยละ 78.4 ไม่มีการเช่าพื้นที่ปลูกมะม่วง ร้อยละ 95.3 มีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร ร้อยละ 80.4 ไม่มีอาชีพรอง รายได้จากการจำหน่ายมะม่วงเฉลี่ย 368,023.65 บาท/ปี ต้นทุนในการผลิตมะม่วงเฉลี่ย 182,143.38 บาท/ปี หนี้สิน 294,666.67 บาท ร้อยละ 93.2 ใช้แหล่งเงินทุนของตนเอง

2. สภาพการผลิตมะม่วงพันธุ์ชายตึกของเกษตรกร ประกอบด้วย การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต การดูแลหลังการเก็บเกี่ยว การตลาดและการจัดจำหน่าย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การปลูก พบว่า ลักษณะพื้นที่ปลูกมะม่วงของเกษตรกรร้อยละ 55.4 เป็นที่ลุ่ม ร้อยละ 65.5 เป็นดินเหนียว พันธุ์มะม่วงที่ปลูกร่วมกับมะม่วงชายตึก ได้แก่ น้ำดอกไม้สีทอง และเขียวสวย ร้อยละ 32.4 ร้อยละ 32.4 ปลูกมะม่วงชายตึกระยะ 4x4 เมตร ร้อยละ 52 มีลักษณะการปลูกแบบคละพันธุ์ ร้อยละ 69.6 ใช้วิธีการเสียบยอด พื้นที่ปลูกเฉลี่ย 4.93 ไร่/ราย อายุต้นเฉลี่ย 6.21 ปี พื้นที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 4.71 ไร่

2.2 การดูแลรักษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 88.5 ใช้ปุ๋ยในการบำรุงต้นมะม่วงก่อนให้ผลผลิต ร้อยละ 66.2 ใช้ฮอร์โมนบำรุงต้นมะม่วงระหว่างให้ผลผลิต ร้อยละ 75.0 ให้น้ำตามร่องสวน ร้อยละ 69.6 ใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืช ร้อยละ 14.2 พบโรคแอนแทรกโนสเป็นโรคที่สำคัญ ร้อยละ 80.4 พบเพลี้ยไฟเป็นแมลงศัตรูพืชที่สำคัญ ร้อยละ 100 ใช้วิธีการเกษตรกรรม รองลงมา ร้อยละ 92.6 ใช้สารเคมี ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช และร้อยละ 95.3 มีการห่อผลผลิตด้วยถุงคาร์บอน

2.3 การเก็บเกี่ยวผลผลิต พบว่า เกษตรกรร้อยละ 84.5 ใช้การสังเกตสีในการเก็บเกี่ยว ร้อยละ 91.2 ใช้ตะกร้อในการเก็บเกี่ยว ร้อยละ 100 เก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนมีนาคม – เมษายน

2.4 การดูแลหลังการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรร้อยละ 98.7 ตัดแต่งกิ่งหลังเก็บเกี่ยว

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1 ต้นทุนการผลิตมะม่วงขายปลีกของเกษตรกร (บาท/ไร่)

ต้นทุน	ค่าต่ำสุด (บาท/ไร่)	ค่าสูงสุด (บาท/ไร่)	ค่าเฉลี่ย (บาท/ไร่)	S.D.
1. ค่าวัสดุ (n = 148)	200	15,000	4,994.83	2,473.787
2. ค่าจ้างแรงงาน (n = 148)	830	13,250	3,585.15	1,931.360
3. ค่าเช่าที่ดิน (n = 15)	214	4,250	1,140.00	1,094.757
4. ค่าอุปกรณ์ดำเนินการ (n = 144)	50	1,600	426.51	412.250
รวมค่าใช้จ่ายทั้งหมด	1,294	34,100	10,146.49	

2.5 การตลาดและจัดจำหน่าย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 99.3 ใช้คนคัดที่ชำนาญด้วยสายตาในการคัดคุณภาพผลผลิต ร้อยละ 91.8 ใช้ลังพลาสติกบรรจุผลผลิตเพื่อจำหน่าย ร้อยละ 83.7 มีพ่อค้ามารับซื้อผลผลิตถึงพื้นที่ ต้นทุนในการผลิตเฉลี่ย 10,146.49 บาท/ไร่ (ดังแสดงในตารางที่ 1) ผลผลิต 841.42 กิโลกรัม/ไร่ ราคาผลผลิตนอกฤดูกาลเฉลี่ย 36.21 บาท/กิโลกรัม ราคาผลผลิตในฤดูกาลเฉลี่ย 19.86 บาท/กิโลกรัม รายได้จากการผลิตมะม่วงขายปลีกเฉลี่ย 21,958.41 บาท/ไร่

3. การปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิตมะม่วงขายปลีกของเกษตรกร ประกอบด้วยการปฏิบัติตามมาตรฐานการการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี GAP และการปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับผู้ซื้อใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “มะม่วงขายปลีกฉะเชิงเทรา” รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 ระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตมะม่วง

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ระดับการปฏิบัติ		
	ค่าเฉลี่ย	(SD)	แปลผล
แหล่งน้ำ	5.00	0.000	มากที่สุด
พื้นที่ปลูก	4.97	0.329	มากที่สุด
การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร	4.44	0.566	มากที่สุด
การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว	3.89	0.991	มาก
การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	4.85	0.391	มากที่สุด
การพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูกและการเก็บรักษาผลผลิต	4.89	0.314	มากที่สุด
สุขลักษณะส่วนบุคคล	4.42	0.572	มากที่สุด
การจัดบันทึก	2.37	1.840	น้อย
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด	4.35	0.709	มากที่สุด

3.1 มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ภาพรวมในระดับมากที่สุด (4.35) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ระดับมากที่สุด 6 ประเด็น ได้แก่ ด้านแหล่งน้ำ (5.00) ด้านพื้นที่ปลูก (4.97) ด้านการพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูกและการเก็บรักษาผลผลิต (4.89) ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

หลังการเก็บเกี่ยว (4.85) ด้านการใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร (4.44) ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล (4.42) ระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ ด้านการจัดการคุณภาพในระบบการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว (3.98) และระดับน้อย 1 ประเด็น ได้แก่ ด้านการจัดบันทึก (2.37) (ดังแสดงในตารางที่ 2)

ตารางที่ 3 ระดับการปฏิบัติตามคู่มือปฏิบัติงานสำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “มะม่วงขายดีคณะเชิงเทรา”

การปฏิบัติตามคู่มือปฏิบัติงานสำหรับสมาชิกผู้ขอใช้ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “มะม่วงขายดีคณะเชิงเทรา”	ค่าเฉลี่ย	(SD)	แปลผล
ฤดูกาลผลิต	5.00	0.000	มากที่สุด
พื้นที่ปลูกและการเตรียมพื้นที่	5.00	0.000	มากที่สุด
แหล่งน้ำ	5.00	0.000	มากที่สุด
พันธุ์และการเตรียมพันธุ์	5.00	0.000	มากที่สุด
การปลูก ระยะปลูก	4.47	1.026	มากที่สุด
การปฏิบัติดูแลรักษา	4.04	1.196	มาก
การใส่ปุ๋ย	2.80	0.996	ปานกลาง
การตัดแต่งกิ่ง	5.00	0.000	มากที่สุด
การป้องกันกำจัดศัตรูมะม่วง	4.95	0.186	มากที่สุด
การเก็บเกี่ยว	4.93	0.191	มากที่สุด
การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	5.00	0.000	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด	4.65	0.327	มากที่สุด

3.2 การปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “มะม่วงขายดีคณะเชิงเทรา” พบว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “มะม่วงขายดีคณะเชิงเทรา” ในระดับมากที่สุด (4.65) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ระดับมากที่สุด 9 ประเด็น ได้แก่ ด้านฤดูกาลผลิต (5.00) พื้นที่ปลูกและการเตรียมพื้นที่ (5.00) ด้านแหล่งน้ำ (5.00) ด้านพันธุ์และการเตรียมพันธุ์ (5.00) ด้านการตัดแต่งกิ่ง (5.00) ด้านการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (5.00) ด้านการป้องกันกำจัดศัตรูพืช (4.95) ด้านการเก็บเกี่ยว (4.93) ด้านการปลูกและระยะปลูก (4.47) ระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ ด้านการปฏิบัติดูแลรักษา (4.04) และระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ ด้านการใส่ปุ๋ย (2.80) (ดังแสดงในตารางที่ 3)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

4. ระดับปัญหาในการผลิตมะม่วงขายตึกของเกษตรกร ประกอบด้วยปัญหาด้านการผลิต และปัญหาด้านการตลาด ดังนี้

ตารางที่ 4 ระดับปัญหาในการผลิตมะม่วงขายตึกของเกษตรกร

ระดับปัญหาในการผลิตมะม่วงขายตึกของเกษตรกร	ค่าเฉลี่ย	(S.D.)	แปลผล
ปัญหาด้านการผลิต	1.06	0.114	น้อยที่สุด
1 การให้น้ำ	1.22	0.554	น้อยที่สุด
2 ศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด	1.22	0.581	น้อยที่สุด
3 การปลูก	1.03	0.200	น้อยที่สุด
4 การใส่ปุ๋ย	1.01	0.082	น้อยที่สุด
5 การเก็บเกี่ยว	1.01	0.164	น้อยที่สุด
6 การเตรียมพันธุ์	1.00	0.000	น้อยที่สุด
7 การกำจัดวัชพืช	1.00	0.000	น้อยที่สุด
8 การเก็บรักษาผลผลิต	1.00	0.000	น้อยที่สุด

4.1 ปัญหาด้านการผลิต พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในภาพรวมระดับน้อยที่สุด โดยเรียงลำดับ ดังนี้ การให้น้ำ (1.22) ศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด (1.22) การปลูก (1.03) การใส่ปุ๋ย (1.01) การเก็บเกี่ยว (1.01) การเตรียมพันธุ์ (1.00) การกำจัดวัชพืช (1.00) และการเก็บรักษาผลผลิต (1.00) ตามลำดับ (ดังแสดงในตารางที่ 4)

ตารางที่ 5 ระดับปัญหาด้านการตลาดมะม่วงขายตึกของเกษตรกร

ระดับปัญหาด้านการตลาดมะม่วงขายตึกของเกษตรกร	ค่าเฉลี่ย	(S.D.)	แปลผล
ปัญหาด้านการตลาด	1.81	0.845	น้อย
1 ราคาผลผลิตไม่แน่นอน	2.92	1.660	ปานกลาง
2 ขาดแหล่งจำหน่ายผลผลิต	1.70	1.264	น้อยที่สุด
3 พ่อค้าคนกลางรับซื้อในราคาไม่ยุติธรรม	1.50	1.085	น้อยที่สุด
4 ราคาของผลผลิตที่ไม่ได้รับและรับการรับรองมาตรฐาน มีราคาไม่แตกต่างกัน	1.10	0.614	น้อยที่สุด

4.2 ปัญหาด้านการตลาด พบว่าเกษตรกรมีปัญหาภาพรวมในระดับน้อย โดยเรียงลำดับ ดังนี้ ระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ ราคาผลผลิตไม่แน่นอน (2.92) ระดับน้อยที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ ขาดแหล่งจำหน่ายผลผลิต (1.70) พ่อค้าคนกลางรับซื้อในราคาไม่ยุติธรรม (1.50) และราคาของผลผลิตที่ไม่ได้รับและรับการรับรองมาตรฐานมีราคาไม่แตกต่างกัน (1.10) ตามลำดับ (ดังแสดงในตารางที่ 5)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

5. การได้รับและความต้องการรูปแบบและวิธีการส่งเสริมการผลิตมะม่วงพันธุ์ชายตึกของเกษตรกร ประกอบด้วยระดับการได้รับและความต้องการการส่งเสริมการเรียนรู้ ความต้องการช่องทางและวิธีการในการส่งเสริมการเรียนรู้ รายละเอียดผลการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 6 ระดับการได้รับและความต้องการความรู้ของเกษตรกร

ความรู้	การได้รับ			ความต้องการ		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความ
1. การกำจัด โรค แมลง วัชพืช	3.99	1.690	มาก	1.95	1.573	น้อย
2. หลักการผลิตมะม่วงคุณภาพดี	3.74	1.811	มาก	1.26	0.912	น้อยที่สุด
3. การขยายพันธุ์	3.59	1.902	มาก	1.04	0.283	น้อยที่สุด
4. การบังคับการออกดอก	3.57	1.849	มาก	1.15	0.703	น้อยที่สุด
5. การผลิตตามมาตรฐาน GAP	3.26	1.654	ปานกลาง	1.00	0.000	น้อยที่สุด
6. การเตรียมดิน บำรุงดิน ปุ๋ย	2.69	1.171	ปานกลาง	1.07	0.490	น้อยที่สุด
7. การใช้สารชีวภาพ	2.83	1.264	ปานกลาง	1.11	0.651	น้อยที่สุด
8. การผลิตตามคู่มือ GI	2.08	1.243	น้อย	1.00	0.000	น้อยที่สุด
9. การตลาด	1.59	1.298	น้อยที่สุด	1.39	1.158	น้อยที่สุด
10. ระบบการให้น้ำ	1.38	1.078	น้อยที่สุด	1.00	0.000	น้อยที่สุด
รวม	2.87	1.159	ปานกลาง	1.20	0.279	น้อยที่สุด

5.1 การได้รับและความต้องการในการส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ในภาพรวมระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับ ดังนี้ ระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ การกำจัดโรค แมลง และวัชพืช (3.99) หลักการผลิตมะม่วงคุณภาพดี (3.74) การขยายพันธุ์ (3.59) การบังคับการออกดอก (3.57) ระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ การผลิตตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี GAP (3.26) การใช้สารชีวภาพ (2.83) การเตรียมดิน บำรุงดินและปุ๋ย (2.69) ระดับน้อย 1 ประเด็น ได้แก่ การปฏิบัติตามคู่มือปฏิบัติงานสำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “มะม่วงชายตึกฉะเชิงเทรา” (2.08) ระดับน้อยที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ การตลาด (1.59) และระบบการให้น้ำ (1.38) ตามลำดับ และเกษตรกรมีความต้องการในการส่งเสริมการเรียนรู้ภาพรวมระดับน้อยที่สุด โดยเรียงลำดับ ดังนี้ ระดับน้อย 1 ประเด็น ได้แก่ การกำจัดโรค แมลง และวัชพืช (1.95) ระดับน้อยที่สุด 9 ประเด็น ดังนี้ การตลาด (1.39) หลักการผลิตมะม่วงคุณภาพดี (1.26) การบังคับการออกดอก (1.15) การใช้สารชีวภาพ (1.11) การเตรียมดิน บำรุงดินและปุ๋ย (1.07) การขยายพันธุ์ (1.04) การผลิตตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี GAP (1.00) การปฏิบัติตามคู่มือปฏิบัติงานสำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “มะม่วงชายตึกฉะเชิงเทรา” (1.00) และระบบการให้น้ำ (1.00) ตามลำดับ (ดังแสดงในตารางที่ 6)

5.2 ความต้องการช่องทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีความต้องการภาพรวมระดับน้อยที่สุด โดยเรียงลำดับ ดังนี้ สื่อบุคคลประเภทราชการ (1.13) สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทคู่มือ (1.08) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทวิดีโอ

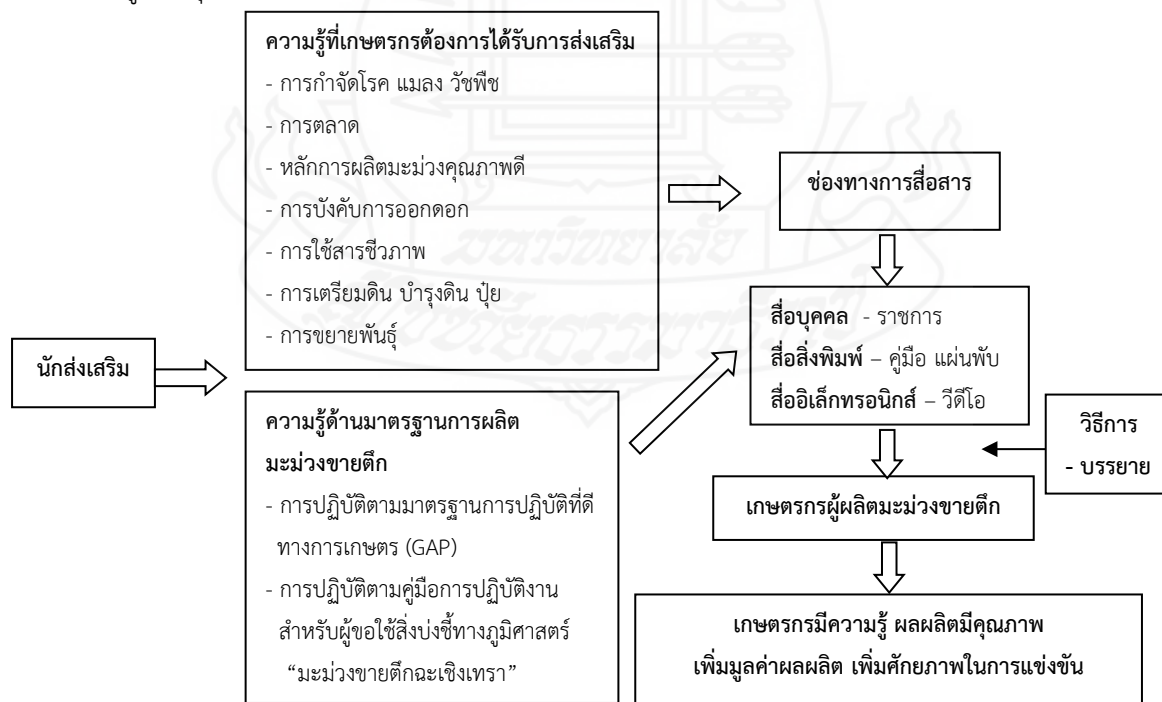
การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

(1.07) สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทแผ่นพับ (1.06) สื่อบุคคลประเภทเอกชน (1.05) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทโทรทัศน์ (1.03) สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทโปสเตอร์ (1.01) สื่ออิเล็กทรอนิกส์อินเทอร์เน็ต (1.01) และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทวิทยุ (1.00) ตามลำดับ

5.3 ความต้องการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่า เกษตรกรมีความต้องการระดับน้อยที่สุด โดยเรียงลำดับ ดังนี้ การบรรยาย (1.12) การสาธิต (1.03) การฝึกปฏิบัติ (1.07) และการทัศนศึกษา (1.05) ตามลำดับ

6. แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะม่วงขายตึกของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้ในภาพรวมระดับปานกลาง และต้องการได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ในภาพรวมระดับน้อยที่สุด โดยเกษตรกรได้รับและต้องการความรู้ในประเด็นการป้องกันกำจัดโรค แมลง ศัตรูพืช วัชพืชมากที่สุด มีความต้องการช่องทางในการส่งเสริมการเรียนรู้สื่อบุคคลประเภทราชการ สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทคู่มือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทวิดีโอ ตามลำดับ โดยมีความต้องการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้โดยการบรรยายมากที่สุด เกษตรกรปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี GAP ในระดับมากที่สุด โดยมีการปฏิบัติในด้านการจัดบันทึกในระดับน้อย ปฏิบัติตามคู่มือปฏิบัติงานสำหรับผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “มะม่วงขายตึกฉะเชิงเทรา” ในระดับมากที่สุด โดยมีการปฏิบัติในด้านการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินในระดับปานกลาง เพื่อให้เกษตรกรมีการผลิตมะม่วงขายตึกที่เหมาะสม ผลผลิตมีคุณภาพ และได้รับการรับรองมาตรฐาน นักส่งเสริมการเกษตรควรให้ความรู้ตามประเด็นที่เกษตรกรต้องการ ได้แก่ การกำจัดโรค แมลง และวัชพืช การตลาด หลักการผลิตมะม่วงคุณภาพดี การบังคับการออกดอก การใช้สารชีวภาพ การเตรียมดิน บำรุงดิน ปุ๋ย การขยายพันธุ์ และส่งเสริมให้เกษตรกรได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติที่ดีทางการเกษตร (GAP) และการปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “มะม่วงขายตึกฉะเชิงเทรา” ผ่านช่องทางและวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ได้แก่ การบรรยายโดยสื่อบุคคลที่เป็นราชการ สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทคู่มือ แผ่นพับ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทวิดีโอ ผู้วิจัยสรุปแนวทางในการส่งเสริมการผลิตมะม่วงขายตึกของเกษตรกร ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะม่วงพันธุ์ขายตึก

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

นักส่งเสริมการเกษตร หมายถึง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ที่เป็นราชการที่ถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงขายปลีกในจังหวัดฉะเชิงเทรา ตามลำดับประเด็นความรู้ที่เกษตรกรต้องการได้รับการส่งเสริม ประกอบด้วย การกำจัดโรค แมลง และวัชพืช การตลาด หลักการผลิตมะม่วงคุณภาพดี การบังคับการออกดอก การใช้สารชีวภาพ การเตรียมดิน บำรุงดิน ปุ๋ย และการขยายพันธุ์ พร้อมทั้งส่งเสริมความรู้ด้านมาตรฐานการผลิตมะม่วงขายปลีก ได้แก่ การปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติที่ดีทางการเกษตร (GAP) และการปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “มะม่วงขายปลีกฉะเชิงเทรา” ผ่านช่องทางในการส่งเสริมการเกษตร สื่อบุคคลประเภทราชการ สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทคู่มือและแผ่นพับ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทวิดีโอ และวิธีการในการถ่ายทอดความรู้ที่เกษตรกรต้องการสูงสุด คือวิธีการบรรยาย

อภิปรายผลการวิจัย

1) เกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงขายปลีกในจังหวัดฉะเชิงเทรา ร้อยละ 62.2 เป็นเพศชาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนชาติ บุญมี (2561) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตมะม่วงของเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย เกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงขายปลีกมีอายุเฉลี่ย 61.22 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีประสบการณ์ในการผลิตมะม่วงเฉลี่ย 29.89 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ดำรงตำแหน่งทางสังคม แต่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร สอดคล้องกับ ธนชาติ บุญมี (2561 น. 73) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 83.2 ไม่มีตำแหน่งทางสังคมในชุมชน และอรพรรณ ชันสุรินทร์ (2559 น. 85) ศึกษาสภาพการผลิตและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะม่วงของเกษตรกรในอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 90.7 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม และร้อยละ 83.5 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร เกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 4.12 คน จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.96 คน การจ้างแรงงานเฉลี่ย 3.05 คน ขนาดพื้นที่ปลูกมะม่วงเฉลี่ย 25.21 ไร่ การถือครองพื้นที่ในการปลูกมะม่วงของตนเอง 20.13 ไร่ จากผลการศึกษาเกษตรกรมีอายุและประสบการณ์ในการผลิตมะม่วงสูง มีความรู้ด้านการผลิตมะม่วงที่ดี จึงต้องการความรู้ในการผลิตมะม่วงในระดับน้อยระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษาและความสูงวัยทำให้ตอบสนองต่อเทคโนโลยีการสื่อสารได้ไม่เต็มที่ ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างความเข้มแข็งและอำนาจต่อรองของกลุ่มและเป็นผลดีต่อการส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรไม่มีตำแหน่งทางสังคมเนื่องจากปลูกมะม่วงเป็นอาชีพหลักและใช้เวลาในการประกอบอาชีพอย่างเต็มที่ จำนวนแรงงานในครัวเรือนไม่มาก เพราะปัจจุบันคนรุ่นใหม่ไม่นิยมประกอบอาชีพเกษตรกร การถือครองพื้นที่ปลูกมะม่วงเป็นของตนเองโดยเป็นพื้นที่ถือครองเดิมของครอบครัว เอื้อต่อการปรับปรุงพื้นที่และกระบวนการผลิตให้มีความเหมาะสม เกษตรกรได้รับผลตอบแทนที่ดีเมื่อเปรียบเทียบรายได้กับต้นทุนการผลิตส่งผลให้เกษตรกรยังให้ความสนใจต่ออาชีพเกษตรกรรม

2) สภาพการผลิตมะม่วงขายปลีกของเกษตรกร พบว่าลักษณะพื้นที่ปลูกมะม่วงขายปลีกของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลุ่ม และพื้นที่ราบ ดินที่ใช้ปลูกเป็นดินเหนียว สอดคล้องกับ (พิรศักดิ์ ฉายประสาธ 2553) ที่อธิบายการเลือกพื้นที่ปลูกมะม่วงที่เป็นได้ทั้งพื้นที่ดอนและลุ่ม ระยะปลูกมะม่วงของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกมะม่วงในระยะ 4x4 เมตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนชาติ บุญมี (2561) พบว่าเกษตรกรมีการปลูกมะม่วงในระยะ 4x4 เมตร ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร ลักษณะการปลูก พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกมะม่วงแบบคละพันธุ์ วิธีการปลูกมะม่วงส่วนใหญ่ใช้วิธีเปลี่ยนยอดในภายหลัง สอดคล้องกับอรพรรณ ชันสุรินทร์ (2559) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้วิธีการเสียบยอดในการขยายพันธุ์มะม่วง เกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมีในการบำรุงต้นมะม่วงเป็นหลัก และใช้ฮอร์โมนในการบำรุงต้นมะม่วงระหว่างให้ผลผลิต ให้น้ำผ่านร่องสวน กำจัดวัชพืชโดยใช้สารเคมี และมีการห่อผลผลิตโดยใช้ถุงคาร์บอนสอดคล้องกับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

สำนักงานเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา (2563) ตามคู่มือปฏิบัติงานสำหรับผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “มะม่วงชาตฉะเชิงเทรา” การป้องกันกำจัดสามารถใช้สารเคมีได้ โดยต้องปฏิบัติด้วยความระมัดระวัง การห่อผลด้วยถุงคาร์บอนส่งผลให้มะม่วงชาตฉะเชิงเทราที่มีผิวสีเหลืองสวย เกษตรกรใช้วิธีการสังเกตสี โดยใช้ตะกร้อสอยมะม่วงในการเก็บเกี่ยว และมีการตัดแต่งกิ่งหลังเก็บเกี่ยว แตกต่างจากธนาชาติ บุญมี (2561) พบว่า เกษตรกรใช้วิธีการนับอายุในการเก็บเกี่ยว แต่สอดคล้องในการใช้ตะกร้อสอยมะม่วงในการเก็บเกี่ยว และมีการตัดแต่งกิ่งหลังเก็บเกี่ยว มีการคัดคุณภาพผลผลิต โดยใช้เกณฑ์ที่ชำนาญด้วยสายตาใช้ลังพลาสติกในการบรรจุเพื่อจัดจำหน่าย สอดคล้องกับธนาชาติ บุญมี (2561) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่คัดผลผลิตด้วยคนคัดที่ชำนาญด้วยสายตา และใช้ลังพลาสติกเป็นภาชนะบรรจุในการจำหน่าย เนื่องจากเป็นภาชนะที่แข็งแรง ทนทาน ทำความสะอาดได้ง่าย และถูกออกแบบมาให้ง่ายต่อการวางซ้อนทับกันเป็นชั้น โดยไม่กระทบต่อคุณภาพของผลผลิต ผลผลิตมีพ่อค้ามารับซื้อผลผลิตถึงพื้นที่ สอดคล้องกับศุภพิชญ์ บุญทั้ง (2560) ศึกษาการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ของเกษตรกรในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการจำหน่ายผลผลิตให้แก่พ่อค้าคนกลางที่เข้ามารับซื้อผลผลิตถึงสวน ต้นทุนการผลิตของเกษตรกรเฉลี่ย 10,146.49 บาท/ไร่ โดยมีต้นทุนสูงกว่าศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2563) คำนวณต้นทุนการผลิตมะม่วง พบว่า ค่าเฉลี่ยต้นทุนการผลิตมะม่วงของประเทศไทย 8,579.58 บาท/ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 845.10 กิโลกรัม/ไร่ รายได้จากการผลิตมะม่วงชาตฉะเชิงเทรา เฉลี่ย 24,681.94 บาท/ไร่ โดยจากการศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงชาตฉะเชิงเทราส่วนใหญ่ มีกระบวนการผลิตมะม่วงในกระบวนการปลูก ดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว การตลาดและการจัดจำหน่ายที่เหมาะสมตรงตามหลักวิชาการ และปรับปรุงคุณภาพของผลผลิตให้เป็นไปตามความต้องการผู้บริโภค

3) การปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) พบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติในภาพรวมระดับมากที่สุด โดยมีการปฏิบัติในระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว เนื่องจากเกษตรกรบางรายไม่มีการวิเคราะห์ดินและยังใช้ปุ๋ยตามประสบการณ์ การจัดการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย 2 ประเด็น ได้แก่ การบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร และการบันทึกข้อมูลการจัดการเพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพ สอดคล้องกับธนาชาติ บุญมี (2561) พบว่า การบันทึกข้อมูลแหล่งที่มาของปัจจัยการผลิต และการบันทึกข้อมูลการสำรวจศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด อยู่ในระดับน้อย เนื่องจากเกษตรกรยังไม่เห็นถึงความสำคัญของการจดบันทึก เมื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติในภาพรวมและการได้รับความรู้ด้านการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ในระดับปานกลาง เนื่องจากเกษตรกรมีวิธีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับมาตรฐานซึ่งส่งผลต่อคุณภาพ ปริมาณ และราคาของผลผลิต การปฏิบัติตามคู่มือปฏิบัติงานสำหรับผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “มะม่วงชาตฉะเชิงเทรา” พบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ การใส่ปุ๋ย เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยโดยพิจารณาจากประสบการณ์จากการผลิตมะม่วงที่ผ่านมา ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติกับการได้รับความรู้ด้านการปฏิบัติตามคู่มือปฏิบัติงานสำหรับผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “มะม่วงชาตฉะเชิงเทรา” อยู่ในระดับน้อย เนื่องจากอยู่ระหว่างกระบวนการขอรับรองขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ จึงยังไม่นำไปใช้ในการส่งเสริมอย่างเต็มที่

4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตมะม่วงชาตฉะเชิงเทราของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการผลิตในระดับน้อยที่สุด และการตลาดในระดับน้อย โดยจากการศึกษาพบปัญหาด้านราคาผลผลิตไม่แน่นอนในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นผลจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ที่ส่งผลกระทบต่อความต้องการผลผลิตมะม่วงของผู้บริโภค ทำให้ราคาตกต่ำ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

5) การได้รับและความต้องการความรู้ในการผลิตมะม่วงขายตึกของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมการเกษตรในระดับปานกลาง และมีความต้องการการส่งเสริมการเกษตรในระดับน้อยที่สุด ระดับความต้องการช่องทางและวิธีการในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเกษตรกรภาพรวมในระดับน้อยที่สุด โดยเกษตรกรต้องการความรู้ผ่านช่องทาง การส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ สื่อบุคคลประเภทราชการมากที่สุด รองลงมาคือสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทคู่มือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประเภทวีดีโอ และสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทแผ่นพับ ตามลำดับ และมีความต้องการความรู้ผ่านการส่งเสริมการเกษตร โดยวิธีการบรรยายมากที่สุด เนื่องจากเกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกมะม่วงเฉลี่ยสูงถึง 29.89 ปี และระดับปัญหาในด้านการผลิตและการตลาดของเกษตรกรซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวมในระดับน้อยที่สุด ประกอบกับเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 61.22 ปี และส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา จึงอาจมีผลต่อความต้องการการเรียนรู้ และความต้องการช่องทางและวิธีการในการส่งเสริมการเกษตรในระดับน้อย โดยเฉพาะสื่อด้านเทคโนโลยี จึงทำให้มีความต้องการต้องการความรู้และช่องทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับน้อย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เกษตรกรมีอายุเฉลี่ยและประสบการณ์ในการผลิตมะม่วงค่อนข้างสูง ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร การบริหารจัดการสอดคล้องตามมาตรฐานการผลิตมะม่วง แต่ยังขาดการปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิตมะม่วงขายตึก ในด้านการจัดบันทึก การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน หรือความเหมาะสมของดิน โดยได้รับความรู้ประเด็นต่างๆ ในภาพรวมระดับปานกลาง และมีความต้องการความรู้ในระดับน้อยที่สุด จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

1.1 เกษตรกรควรให้ความสำคัญกับการรับรองและปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิตมะม่วงขายตึก ซึ่งช่วยเพิ่มมูลค่า และศักยภาพในการแข่งขัน

1.2 เกษตรกรควรให้ความสำคัญกับการสร้างอัตลักษณ์ของสินค้า และใช้ประโยชน์จากการรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “มะม่วงขายตึกฉะเชิงเทรา” ในการเพิ่มมูลค่าของผลผลิตอย่างเต็มที่

1.3 เสริมสร้างความเข้มแข็งของการรวมกลุ่มในการดำเนินงานและร่วมกันสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้บริโภคในการปฏิบัติตามมาตรฐานรับรอง

2. ข้อเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.1 ส่งเสริมความรู้ให้แก่เกษตรกรตามประเด็นที่เกษตรกรต้องการ ได้แก่ การกำจัดโรค แมลง และวัชพืช การตลาด และการผลิตมะม่วงคุณภาพ รวมไปถึงการปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิตมะม่วงผ่านช่องทางและวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสม คือ การบรรยาย คู่มือ แผ่นพับ และสื่อวีดีโอ

2.2 ส่งเสริมให้เกษตรกรเกิดความเข้าใจ และเห็นถึงความสำคัญในการปฏิบัติตามมาตรฐาน การขอรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร การสร้างอัตลักษณ์ของสินค้า ตลอดจนผลักดันให้เกิดการปฏิบัติตามมาตรฐานการรับรองผลผลิตมะม่วงให้เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค

2.3 ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ สร้างอัตลักษณ์ของมะม่วงขายตึกให้มีชื่อเสียง และเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค

2.4 ส่งเสริมให้เกษตรกรรุ่นใหม่หันมาทำการเกษตร และมีบทบาทในการบริหารจัดการองค์กรเกษตรกรเพิ่มขึ้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2560. สถานการณ์การปลูกมะม่วงปี 2559. สืบค้นเมื่อ 26 กรกฎาคม 2564 จาก <http://www.agriinfo.doae.go.th/year60/plant/rortor/fruit2/mango.pdf>
- กรุงเทพธุรกิจ. 14 กรกฎาคม 2563. มะม่วงไทยเม้นโควิด – 19 ทำยอดส่งออก 5 เดือนแรก 41 ล้านดอลลาร์. กรุงเทพธุรกิจ สืบค้นเมื่อ 26 กรกฎาคม 2563 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/889232>
- ธนชาติ บุญมี. (2561). *แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะม่วงของเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี
- พิรศักดิ์ ฉายประสาธ. 2553. การปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้. สืบค้นเมื่อ 24 กรกฎาคม 2563, จาก http://www.agi.nu.ac.th/postharvest/downloads/upload_file/281118140408_Mango.pdf
- ศุภพิชญ์ บุญทั้ง. (2560). *การส่งเสริมและพัฒนาการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ของเกษตรกรในอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี
- สำนักงานเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา. 2563. เอกสารประกอบการประชุมคณะทำงานจัดทำคำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สินค้า มะม่วงขายดีฉะเชิงเทราและมะม่วงแรดฉะเชิงเทรา ครั้งที่ 2.
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุโขทัย. เมษายน 2561. ข้อมูลเพื่อการวางแผนสินค้าเกษตรจังหวัดสุโขทัย. น. 3. สืบค้นเมื่อ 23 กรกฎาคม 2563, จาก <https://www.opsmoac.go.th/sukhothai-dwl-files-401291791000>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2563). มะม่วงน้ำดอกไม้ มะพร้าวน้ำหอม สินค้าทางเลือก Future Crop จ.สมุทรปราการ สร้างรายได้ดี มีโอกาสทางการตลาดสูง สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2564, จาก [https://www.oae.go.th/view/1/รายละเอียดข่าว/ข่าว%20\(Ld./35317/TH-TH](https://www.oae.go.th/view/1/รายละเอียดข่าว/ข่าว%20(Ld./35317/TH-TH)
- อรพรรณ ชันสุรินทร์. (2559). *สภาพการผลิตและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะม่วงของเกษตรกรในอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี